

**UCHWAŁA NR LXI/452/2023
RADY POWIATU W LUBACZOWIE**

z dnia 28 grudnia 2023 r.

**w sprawie przyjęcia do realizacji
Programu Psychologiczno-Terapeutycznego dla osób stosujących przemoc
domową „NOWY HORYZONT” na lata 2024-2030**

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 3 i 4, art. 12 pkt. 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t. j. Dz.U z 2022 r. poz. 1526, Dz. U. z 2023 r. poz. 572) oraz art. 6 ust. 4 pkt 3 ustawy dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249, Dz. U. z 2023 r. poz. 289, 535) Rada Powiatu w Lubaczowie uchwala, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się do realizacji Program Psychologiczno-Terapeutyczny dla osób stosujących przemoc domową „NOWY HORYZONT” na lata 2024-2030, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu w Lubaczowie.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2024 r.

Przewodniczący Rady

mgr Marta Tabaczek

**PROGRAM
PSYCHOLOGICZNO – TERAPEUTYCZNY
DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC
DOMOWĄ
„NOWY HORYZONT”
NA LATA 2024-2030**

REALIZATOR

**OŚRODEK INTERWENCJI KRYZYSOWEJ DZIAŁAJĄCY
PRZY POWIATOWYM CENTRUM POMOCY RODZINIE
W LUBACZOWIE**

OPRACOWAŁ ZESPÓŁ

W SKŁADZIE:

**MAŁGORZATA MRÓZ, ALICJA SAJDAK,
PATRYCJUSZ NOWAKOWSKI, PIOTR HRYNISZYN, ANNA ŁUKASZÓW.**

Lubaczów 2023

„NOWY HORYZONT”

str. 1

Podstawowym celem Programu Psychologiczno – Terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową pn. „Nowy Horyzont” (PP-T) na lata 2024-2030, realizowanego w Ośrodku Interwencji Kryzysowej działającym przy Powiatowym Centrum Pomocy w Rodzinie w Lubaczowie jest w szczególności powstrzymanie osoby stosującej przemoc domową przed dalszym stosowaniem przemocy oraz rozwijanie umiejętności samokontroli i rozwiązywania problemów bez stosowania przemocy.

Główne cele realizowane przez program, to:

- 1) wzbudzanie motywacji wewnętrznej do zmiany zachowania przez analizę przyczyn postępowania i wgląd w mechanizmy własnych zachowań;
- 2) zdobycie lub poszerzenie wiedzy i umiejętności powstrzymywania się od zachowań przemocowych;
- 3) nabycie umiejętności służących rozwiązywaniu problemów i konfliktów bez użycia przemocy;
- 4) nabycie i kształtowanie umiejętności prospołecznych, w tym: asertywności, empatii, rozpoznawania, nazywania i wyrażania emocji, radzenia sobie w sytuacjach trudnych i konfliktowych, w tym radzenia sobie ze stresem, lękiem i złością;
- 5) poszerzanie samoświadomości, zwłaszcza w kontekście własnych zasobów oraz ograniczeń i negatywnych stereotypów funkcjonowania w relacjach rodzinnych;
- 6) nabycie i doskonalenie umiejętności wychowawczych i rodzinnych opartych na wychowaniu bez przemocy;
- 7) rozwój umiejętności związanych z budowaniem relacji rodzinnych i partnerskich;
- 8) pogłębianie wiedzy na temat wpływu przemocy na relacje społeczne i sposobów jej przeciwdziałania;
- 9) diagnozowanie potrzeb i nabywanie umiejętności dobierania prawidłowych strategii w ich zaspokajaniu;
- 10) wzmacnianie postawy odpowiedzialności wobec siebie i innych.

Program zawiera właściwą strategię, pozwalającą sprostać wyzwaniom w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej. Spełnia też wszystkie wymagania formalne wynikające z ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249, 2023 r. z późn. zm.), Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030 (Uchwała nr 205 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023 r.), Rozporządzenia z dnia 22

czerwca 2023 r. w sprawie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową oraz wymagań kwalifikacyjnych wobec osób prowadzących te programy (Dz. U. 2023 poz. 1166) oraz Rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 w sprawie wzoru zaświadczenia o zgłoszeniu się do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową lub w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową oraz wzoru zaświadczenia o ukończeniu tych programów, a także wzorów pouczeń w związku z uczestnictwem osób stosujących przemoc domową w tych programach (Dz.U z 2023 r. poz. 1164):

1. W programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową mogą uczestniczyć osoby uzależnione od alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych po zakończonym programie psychoterapii uzależnień.
2. Programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc domową prowadzi się w formie spotkań indywidualnych i grupowych.
3. W trakcie programu psychologiczno-terapeutycznego poszczególne formy spotkań mogą być stosowane przemiennie, tak aby w największym stopniu zindywidualizować i dostosować oddziaływania psychologiczno-terapeutyczne do potrzeb osób stosujących przemoc domową.
4. W szczególnie uzasadnionych przypadkach programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc domową mogą być prowadzone z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej umożliwiającym porozumiewanie się na odległość.
5. W przypadku realizacji programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową w tym samym miejscu, w którym udziela się pomocy i wsparcia osobom doznającym przemocy domowej, należy zadbać o bezpieczeństwo osób doznających przemocy domowej.
6. Program zawiera monitoring i ewaluację.
7. Program zawiera wstępną rekrutację, diagnozę oraz kontrakt.

Miejsce realizacji.

- 1) zakłady karne;
- 2) ośrodki i poradnie leczenia uzależnień;
- 3) powiatowe centra pomocy rodzinie;
- 4) ośrodki pomocy społecznej;

- 5) inne miejsca wynajęte lub udostępnione na ten cel.

Miejsce realizacji powinno spełniać co najmniej niżej wymienione standardy:

- 1) pomieszczenie do pracy grupowej: sala na ok. 10-15 osób z możliwością ułożenia w krąg krzesel-foteli, tablica flipchart, możliwość projekcji filmu tematycznego;
- 2) pomieszczenie do pracy indywidualnej: pokój/miejsce do spotkań klienta i terapeuty bez obecności innych osób; 2 krzesła-fotele, stół).

Zajęcia będą realizowane w budynku Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lubaczowie, w godzinach popołudniowych, tak by zapewnić anonimowość uczestnikom oraz, aby osoby pracujące mogły w nim swobodnie uczestniczyć.

Oddziaływanie w ramach programu w Ośrodku Interwencji Kryzysowej działającym przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Lubaczowie oparte będzie na szukaniu atutów i mocnych stron, a także poszanowaniu godności uczestników. Dla grupy osób, która podejmuje działanie z własnej woli, ogromne znaczenie ma to, że w programie nie są naznaczani jako sprawcy. Prowadzący dbają, by używać terminologii „osoba stosująca przemoc”. Ma to znaczenie, gdyż uczucia z jakimi rozpoczynają program uczestnicy, to najczęściej: poczucie zagubienia, potrzeba pomocy oraz nadzieja na zmianę, bez oceny i osądów.

Miarą skuteczności w przypadku PP-T jest:

- 1) odsetek osób kończących PP-T;
- 2) poziom deklarowanej przez uczestników trwałości efektów;
- 3) natężenie występowania pożądanых cech/umiejętności u uczestników.

Największą trudnością w przypadku podejścia skoncentrowanego na rozwiązaniach jest to, że klient de facto samodzielnie ustala sobie cele, jakie chce osiągnąć podczas uczestnictwa w programie. Terapeuta podąża za klientem i pomaga mu je zrealizować.

Zakładane efekty to:

- 1) w pierwszej kolejności otwartość na tzw. trudny temat – zyskanie pewności, że „nie jestem sam” oraz że „można sobie poradzić z tym problemem”;

- 2) wymiana doświadczeń z osobami z podobnym problemem;
- 3) wiedza o mechanizmach powstawania agresji;
- 4) wiedza, jak zapobiegać narastającej złości;
- 5) możliwość zrozumienia perspektywy drugiej strony – ułatwia rozmowę z partnerem;
- 6) zyskanie większej samoświadomości;
- 7) zyskanie perspektywy drugiej strony/otoczenia – bliskich, czy współpracowników;
- 8) stosowanie mechanizmów w sytuacjach konfliktowych;
- 9) kontrola swoich emocji;
- 10) odniesienie grupowe w rozumieniu zjawiska (jeden może się mylić, ale jak wielu tak mówi, to musi być prawda);
- 11) wiedza o tematyce przemocy;
- 12) wiedza w tematyce motywacji do zmiany;
- 13) wiedza w tematyce asertywności.

W ramach dotacji celowej opłacane będą m. in.:

- 1) wynagrodzenie prowadzących- realizatora programu;
- 2) materiały biurowe;
- 3) usługi pocztowe.

Uczestnicy uzależnieni od alkoholu oraz innych środków psychoaktywnych – nie będą dopuszczani do zajęć. Jednocześnie zostaną skierowani do specjalistycznych jednostek pomocowych, specjalizujących się w danym obszarze. Uczestnicy zostaną poddani wstępnej kwalifikacji oraz badaniu diagnostycznym za pomocą kwestionariusza ankiety. Praca z uczestnikami tak zróżnicowanymi jest trudniejsza – niekiedy trzeba pokonywać opór, uświadomić uczestników, że słusznie zostali skierowani do PP-T. Praca na zasobach jest wspólnym mianownikiem dotarcia do każdego klienta. W programie prowadzona będzie ewaluacja efektów programu. Oparta będzie ona na systemie ankiet. Po zakończeniu grupy klienci otrzymają zestaw czterech różnych ankiet, a następnie w efekcie odroczonym, osoby które ukończyły PP-T zostaną poddani badaniu dwukrotnie. Obecność uczestników na spotkaniach potwierdzona będzie listami obecności, a program kończy się wydaniem zaświadczenia o ukończeniu. Program uznaje się za ukończony pod warunkiem udziału w 80% obecności z wymaganych programowo **44 godzin** zajęć grupowych, oraz minimum po jednej godzinie zajęć indywidualnych na uczestnika - przy czym

prowadzący program z uwagi na rażące naruszenie kontraktu, mogą na każdym etapie realizacji programu skreślić uczestnika z listy.

Program zakłada pracę z celami uczestnika. Zadaniem terapeuty jest pomóc mu odpowiedzieć na kilka kluczowych pytań: Co ja czuję?, Czego ja potrzebuję?, Jak to konstruktywnie wyrażać i zaspokajać?, Co jest mi potrzebne do utrwalenia zmiany? Prowadzący nie pracują z uczestnikami w kierunku werbalnego zdeklarowania, że są sprawcami przemocy, gdyż niekiedy okazuje się, że sytuacja jest niejednoznaczna – można stosować przemoc i jednocześnie samemu jej doświadczać. Wychodzimy więc z założenia, że dużo bardziej interesują nas przekonania uczestników – zmiana ich myślenia o potrzebach i celach życiowych, a w konsekwencji zmiana zachowań, w tym nieprzemocowych.

ZAŁOŻENIA – STANDARDY MERYTORYCZNE:

1. Nazwa zadania:

„Program Psychologiczno- Terapeutyczny dla osób stosujących przemoc domową pn. NOWY HORYZONT” na lata 2024-2030, obejmuje prowadzenie zajęć indywidualnych, grupowych i treningi umiejętności psychospołecznych. Program obejmuje łącznie 65 godzin zajęć.

2. Szczegółowy zakres rzeczowy zadania:

- 1) rekrutacja uczestników programu;
- 2) prowadzenie zajęć indywidualnych;
- 3) prowadzenie zajęć grupowych;
- 4) treningi umiejętności psychospołecznych;
- 5) wymiana informacji z podmiotami współpracującymi, lub zlecającymi realizację zadania;
- 6) sprawozdawczość z realizacji programu;
- 7) monitoring i ewaluacja skutków programu.

3. Cele szczegółowe zadania oraz rodzaj działań przy realizacji zadania:

- 1) psychoedukacja sprawców przemocy domowej w kierunku zmian zachowań przemocowych;

- 2) analiza przyczyn własnego postępowania, wynikająca z doświadczeń z rodziny pochodzenia;
- 3) zamiana schematów poznawczych (analizowanie swoich wzorów myślenia, postaw, zachowań), wgląd w mechanizmy własnych zachowań;
- 4) podnoszenie wiedzy i umiejętności wychowawczych, rodzicielskich;
- 5) trening umiejętności psychospołecznych;
- 6) nabywanie umiejętności radzenia sobie z gniewem, kontrolą emocji w sytuacjach trudnych, nabywanie umiejętności radzenia sobie z trudnymi emocjami, poczuciem winy;
- 7) podnoszenie wiedzy i umiejętności przydatnych w relacjach partnerskich, wzajemnego poszanowania, szacunku.

4. Kwalifikacje prowadzących:

Kwalifikacje osób prowadzących program reguluje Rozporządzenie z dnia 22 czerwca 2023 r. w sprawie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową oraz wymagań kwalifikacyjnych wobec osób prowadzących te programy (Dz. U. 2023 poz. 1166)

Programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc domową są prowadzone przez osoby:

- 1) posiadające wykształcenie wyższe na kierunku pedagogika lub resocjalizacja, uzupełnione studiami podyplomowymi w zakresie psychologii, lub;
- 2) posiadające tytuł zawodowy magistra na kierunku psychologia lub pedagogika lub na, uzupełnionym studiami podyplomowymi w zakresie psychologii, kierunku resocjalizacja, lub;
- 3) będące terapeutami lub psychoterapeutami.

Osoby, o których mowa w pkt. 1, są obowiązane posiadać udokumentowany co najmniej 3-letni staż pracy w instytucjach lub innych podmiotach realizujących zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej. Programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc domową mogą również prowadzić osoby posiadające udokumentowane prowadzenie co najmniej pięciu edycji programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową.

5. Liczbowe i terytorialne określenie skali działań podejmowanych przy realizacji zadania:

Uczestnikami programu będą osoby posiadające skierowanie do realizacji programu oraz osoby bezpośrednio zainteresowane udziałem w programie.

Realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową wynika z następujących aktów prawnych: Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t. j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249, z późn. zm.), Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030 (Uchwała nr 205 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023 r.), Rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 22 czerwca 2023 r., w sprawie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową oraz wymagań kwalifikacyjnych wobec osób prowadzących te programy (Dz. U. z 2023 r. poz. 1166), Rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 w sprawie wzoru zaświadczenia o zgłoszeniu się do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową lub w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową oraz wzoru zaświadczenia o ukończeniu tych programów, a także wzorów pouczeń w związku z uczestnictwem osób stosujących przemoc domową w tych programach (Dz.U z 2023 r. poz. 1164), ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. art. 72 §.1 pkt 6a Kodeksu karnego (t. j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1138, z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r art.173 §.2. Kodeksu karnego wykonawczego (t. j. z 2023 r. poz. 127, z późn. zm.). Na zalecenie kuratora sądowego wśród osób skazanych pozostających w okresie próby w warunkach wolnościowych (warunkowe zawieszenie wykonania kary, warunkowe przedterminowe zwolnienie, warunkowego umorzenia kary, kary ograniczenia wolności).

Art., 6 ust. 3 i 4 w/w ustawy wskazuje, że do zadań własnych powiatu należy w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej;
- 2) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową;
- 3) zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia;

- 4) zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

- 1) tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla osób doznających przemocy domowej;
- 2) opracowywanie i realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową;
- 3) opracowywanie i realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową;
- 4) wydawanie zaświadczeń o zgłoszeniu się osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programach, o których mowa w pkt 2 i 3, oraz o ich ukończeniu.

Program oddziaływań psychologiczno-terapeutyczny winien być zatwierdzony uchwałą Rady Powiatu i przekazany do realizacji Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie w Lubaczowie.

Środki na realizację oddziaływań psychologiczno-terapeutycznych przekazywane są ze środków budżetu Wojewody Podkarpackiego z przeznaczeniem na:

- 1) wynagrodzenie kadry prowadzącej - realizatorów programu;
- 2) materiały do prowadzenia zajęć i obsługi programu (materiały biurowe, koszty druku materiałów informacyjnych – ulotki, foldery, kalendarze oraz flipcharty itp.).

Wojewoda Podkarpacki przekazuje jednostce samorządu terytorialnego, realizującej program oddziaływań psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową, lub zlecającej jego prowadzenie, środki na jego realizację w danym roku kalendarzowym – zgodnie ze zgłoszonym zapotrzebowaniem. Wysokość przyznanych powiatowi środków jest uzależniona od:

- 1) wysokości środków znajdujących się w budżecie Wojewody, przeznaczonych na realizację tego zadania w danym roku kalendarzowym;
- 2) liczby uczestników programu.

5. Szczegółowy harmonogram zadania opis kolejnych działań planowanych przy realizacji zadania z uwzględnieniem terminów realizacji, form i metod:

Program obejmuje 65 godzin zegarowych na jednego uczestnika programu, w tym:

- 1) 6 godzin (2 x 3 godziny) zajęć rekrutacyjnych;
- 2) 15 godzin indywidualnych, konsultacji psychologiczno - terapeutycznych;
- 3) 20 godzin (4 x 5 godzin) treningu umiejętności psychospołecznych;
- 4) 24 godzin (8 spotkań po 3 godziny) sesji grupowych.

HARMONOGRAM SESJI / ZAJĘĆ

Edycja będzie liczyć 65 godzin zajęć, rozpoczyna się od spotkań rekrutacyjnych. Następnym etapem są sesje grupowe przeplatane indywidualnymi konsultacjami psychologiczno-terapeutycznymi.

Sesji grupowych będzie osiem (po 3 godziny każda), natomiast konsultacji indywidualnych pięć (po 3 godziny). Raz w miesiącu planowany jest pięciogodzinny trening umiejętności psychospołecznych. Trenować będziemy w czterech blokach tematycznych.

Szczegółowy opis działań zawarty został w poniższych harmonogramie.

Miesiąc	Tydzień i dzień	Rodzaj spotkań	Tematyka spotkań	Liczba godzin
Wrzesień	2 tydzień (środa)	Spotkanie rekrutacyjne		3 h
	2 tydzień (piątek)	Spotkanie rekrutacyjne		3 h
	3 tydzień (środa)	Konsultacja indywidualna		3 h
	4 tydzień (środa)	Sesja grupowa	Zjawisko przemocy	3 h
	5 tydzień (środa)	Sesja grupowa	Złość	3 h
	1 raz w miesiącu 5 tydzień (piątek)	Trening umiejętności psychospołecznych	Trening dotyczący samoświadomości	5 h
Październik	1 tydzień (środa)	Konsultacja indywidualna		3 h
	2 tydzień (środa)	Sesja grupowa	Emocje i uczucia	3 h
	3 tydzień (środa)	Sesja grupowa	Motywacje	3 h
	4 raz w miesiącu 4 tydzień (środa)	Trening umiejętności psychospołecznych	Trening dotyczący umiejętności radzenia sobie z uczuciami	5 h
Listopad	1 tydzień (środa)	Konsultacja indywidualna		3 h
	2 tydzień (środa)	Sesja grupowa	Asertywność	3 h
	3 tydzień (środa)	Sesja grupowa	Poczucie własnej wartości	3 h
	1 raz w miesiącu 4 tydzień (środa)	Trening umiejętności psychospołecznych	Trening dotyczący umiejętności związanych z kontrolą swojego zachowania – alternatywne zachowania do agresji	5 h
Grudzień	1 tydzień (środa)	Konsultacja indywidualna		3 h
	2 tydzień (środa)	Sesja grupowa	Umiejętności wychowawcze	3 h
	3 tydzień (środa)	Sesja grupowa	Komunikacja interpersonalna	3 h
	1 raz w miesiącu 3 tydzień (piątek)	Trening umiejętności psychospołecznych	Trening dotyczący radzenia sobie ze stresem i w sytuacjach trudnych	5 h
	4 tydzień (piątek)	Konsultacja indywidualna		3 h

INDYWIDUALNE ZAJĘCIA REKRUTACYJNE

Spotkanie rekrutacyjne ma na celu zweryfikowanie, czy kandydat kwalifikuje się do udziału w programie psychologiczno-terapeutycznym. W trakcie indywidualnej konsultacji przeprowadzona jest diagnoza mająca na celu rozpoznanie i omówienie sytuacji życiowej kandydata, a także jego problemów oraz oczekiwań wobec terapii. W trakcie sesji rekrutacyjnych wzbudzana jest, a także wzmacniana motywacja do udziału i aktywnego uczestnictwa w proponowanym programie psychologiczno-terapeutycznym. Uczestnikom uświadamiane są korzyści płynące z proponowanych zmian w życiu.

Kolejnym etapem rekrutacji jest podpisanie kontraktu - przystępując do udziału w programie uczestnik zobligowany jest do zapoznania się oraz podpisania kontraktu terapeutycznego, który nakłada na uczestnika podstawowe zobowiązania. Uczestnicy programu muszą wykazać 80% obecności z wymaganych programowo 44 godzin zajęć grupowych, oraz minimum jednej godziny zajęć indywidualnych na uczestnika aby uzyskać zaświadczenie o jego ukończeniu.

Adresatami programu są dorosłe osoby stosujące przemoc domową lub osoby wyrażające chęć udziału w programie.

Rekrutacja uczestników Programu dokonywana jest w oparciu o podstawę prawną - ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. art. 72 § 1 pkt 6a Kodeksu karnego (t. j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1138, z późn. zm.) lub ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r, art.173 § 2 Kodeksu karnego wykonawczego (t. j. z 2023 r. poz. 127 z późn. zm.), lub zalecenie kuratora sądowego wśród osób skazanych pozostających w okresie próby w warunkach wolnościowych (warunkowe zawieszenie wykonania kary, warunkowe przedterminowe zwolnienie, warunkowego umorzenia kary, kary ograniczenia wolności) za czyn(-y) z art. 207 §1 kk (przemoc domowa) lub inne przestępstwo przeciwko rodzinie z rozpoznananiem stosowania przemocy wobec najbliższych. Rekrutacji również dokonuje się poprzez indywidualne zgłoszenia osób zainteresowanych, mających problem ze stosowaniem przemocy wobec najbliższych, jak również wśród osób skierowanych przez Zespoły Interdyscyplinarne, lub też inne podmioty zajmujące się pomocą rodzinie uwikłanej w stosowanie przemocy domowej.

INDYWIDUALNE SESJE PSYCHOLOGICZNO/TERAPEUTYCZNE

To cykl osobistych spotkań z psychologiem/terapeutą, ukierunkowanych na lepsze rozumienie siebie, rozwój osobisty, rozwiązywanie trudności i/lub realizowanie założonych celów.

Indywidualne konsultacje dostosowane są do potrzeb uczestników grupy i zależą od zgłaszanych potrzeb – na każdego uczestnika przewidziana jest minimum 1 godzina sesji indywidualnej. Indywidualne sesje psychologiczno-terapeutyczne mają na celu określenie charakteru doznawanego przez uczestnika problemu i przeżywanych trudności lub obszarów do zmiany oraz psychoedukację w zakresie problemu, strategii jego rozwiązania i możliwości metod pracy nad rozwiązaniem lub zmianą. Podczas konsultacji można uzyskać doraźną pomoc w zakresie psychoterapii, której istotą będzie lepsze zrozumienie sytuacji/samego siebie.

TRENING UMIEJĘTNOŚCI PSYCHOSPOŁECZNYCH

Planowany jest cykl 4 sesji pięciogodzinnych w trakcie całego programu psychologiczno-terapeutycznego (jedna sesja treningu w miesiącu). Trening umiejętności psychospołecznych koncentruje się na usprawnianiu i nabywaniu umiejętności prospołecznych i odbywa się poprzez:

- 1) modelowanie – czyli odzwierciedlanie przez dwóch trenerów zachowań składających się na daną umiejętność prospołeczną, w której uczestnicy grupy są słabi lub w ogóle jej nie posiadają;
- 2) granie ról – polegające na przetrenowaniu właściwych społecznie zachowań;
- 3) trenowanie przeniesienia (transfer) – tzn. zachęcanie uczestników do wykorzystania trenowanej umiejętności w codziennym życiu;
- 4) udzielanie informacji zwrotnej – mówiącej o poprawności przedstawionej umiejętności ze względu na wcześniej pokazane zachowania modelowe;
- 5) burzę mózgów;
- 6) dyskusję;
- 7) mini wykład.

Umiejętności, które będą trenowane podzielone zostały na cztery bloki tematyczne/kategorie:

- 1. Trening dotyczący umiejętności radzenia sobie z uczuciami** (np. rozpoznawanie uczuć u siebie i innych, nazywanie i wyrażanie uczuć).
- 2. Trening dotyczący radzenia sobie ze stresem i w sytuacjach trudnych** (np. radzenie sobie z czymś gniewem, radzenie sobie z presją grupy, radzenie sobie z oskarżeniem, radzenie sobie z byciem opuszczonym, przygotowanie się na stresującą/trudną rozmowę).

3. **Trening dotyczący umiejętności związanych z kontrolą swojego zachowania – alternatywne zachowania do agresji** (np. obrona swoich praw, praktykowanie samokontroli, negocjowanie, odpowiadanie na zaczepki).
4. **Trening dotyczący samoświadomości** – zwiększenia wiedzy o innych i samym sobie.

DOKUMENTACJA PROGRAMU

Prowadzący program zobowiązuje się do prowadzenia następującej dokumentacji:

- 1) lista obecności;
- 2) kontrakt z uczestnikiem;
- 3) ankiety: początkowa, w trakcie i końcowa;
- 4) karta uczestnika zajęć;
- 5) klauzula RODO;
- 6) notatki z każdego spotkania sporządzone przez prowadzących program zawierające temat oraz przebieg zrealizowanych zajęć;
- 7) sprawozdanie;
- 8) dokumenty dotyczące monitoringu i ewaluacji programu;
- 9) inne dokumenty związane z realizacją programu.

Dokumentacja programu przechowywana jest w siedzibie realizatora programu.

SPRAWOZDAWCZOŚĆ Z REALIZACJI PROGRAMU

Po zakończeniu programu Ośrodek Interwencji Kryzysowej działający przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Lubaczowie zobowiązuje się w terminie 14 dni od ukończenia programu do przesłania do Wydziału Polityki Społecznej PUW w Rzeszowie pisemnej informacji o jego zakończeniu. Przekazane informacje powinny zawierać:

- 1) liczbę zrealizowanych programów psychologiczno- terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową;
- 2) liczbę osób, które przystąpiły do programu;
- 3) liczbę osób, które ukończyły program;
- 4) sprawozdanie z realizacji programu, zawierające opis oraz charakterystykę prowadzonych oddziaływań i ich efektów (opis merytoryczny);

- 5) rozliczenie wydatkowanych środków uwzględniające rodzaj wydatku.

MONITORING I EWALUACJA SKUTKÓW PROGRAMU

Przebieg i efekty programu psychologiczno-terapeutycznego wobec osób stosujących przemoc domową objęte są monitoringiem i ewaluacją. Wyniki uzyskane w ten sposób, będą stanowiły materiał nad doskonaleniem i upowszechnianiem oddziaływań psychologiczno – terapeutycznych, jako skuteczny element szeroko rozumianego przeciwdziałania przemocy domowej.

W badaniach efektywności oddziaływań psychologiczno-terapeutycznych zwracamy przede wszystkim uwagę na fakt zaprzestania lub też znacznego zredukowania zachowań przemocowych. W pozostałym zakresie będziemy badać w założeniu poniższe aspekty wymiaru skuteczności zastosowanych oddziaływań:

- 1) wzrost poczucia bezpieczeństwa partnera będącego ofiarą;
- 2) zmianę przekonań sprzyjających reagowaniu przemocą;
- 3) poprawę w różnych obszarach życia klienta, w tym wzrost jakości;
- 4) wzrost kompetencji interpersonalnych i rozwiązywania konfliktów.

Każdy uczestnik programu zobowiązany jest do wypełnienia ankiety ewaluacyjnej, początkowej i podsumowującej. Również (na podstawie podpisanego przez uczestnika kontraktu) prowadzący program, upoważnieni są do prowadzenia monitoringu uczestnika przez okres 36 miesięcy od dnia zakończenia danej edycji programu. W tym celu Ośrodek Interwencji Kryzysowej działający przy PCPR w Lubaczowie pozostanie w kontakcie z uczestnikami oraz osobami i instytucjami, sprawującymi opiekę nad w/w (np. kuratorzy, pracownicy socjalni).

Monitoring prowadzony jest w zakresie:

- 1) rekrutacji uczestników - dokumentując prowadzonym na bieżąco rejestrem osób zgłaszanych do programu;
- 2) frekwencji na zajęciach - dokumentując listami obecności podpisywanymi osobiście przez uczestników i potwierdzonymi przez prowadzącego zajęcia;
- 3) zaangażowania uczestników podczas zajęć, dokumentując w sprawozdaniach z zajęć grupowych i sesji indywidualnych w kartach oceny itp.;
- 4) postępów uczestników w osiągnięciu celów programu, w kontekście: postaw, jakości

relacji rodzinnych, wiedzy i umiejętności, zmiany zachowań itp. (w szczególności czy nadal stosuje przemoc);

- 5) sytuacji rodzinnej osoby uczestniczącej w programie;
- 6) czy w rodzinie uczestnika programu jest założona „Niebieska Karta”;
- 7) efektów udzielonego wsparcia;
- 8) podjętych działaniach przez właściwy OPS (ZI).

Monitoring prowadzony jest w formie:

- 1) kontaktu telefonicznego z uczestnikiem programu;
- 2) kontaktu telefonicznego z rodziną lub innymi osobami mającymi bliski kontakt z uczestnikiem programu;
- 3) kontaktu telefonicznego z osobami i instytucjami sprawującymi opiekę nad uczestnikiem programu (OPS -przewodniczącym ZI, pracownikami socjalnymi), kuratorami);
- 4) pisemnej informacji o sytuacji uczestnika programu, na wniosek pracownika OIK.
- 5) ankiety dla osób, które ukończyły program;
- 6) ankiety dla rodziny uczestnika programu lub innych osób mających bliski kontakt z uczestnikiem programu.

Wszelkie uzyskane w ten sposób informacje będą stanowić jasny przekaz, czy cele programu zostały choćby w części zrealizowane. Natomiast analiza uzyskanych bieżących wyników monitoringu, następuje po w/w okresie w postaci sporządzenia wniosków, spostrzeżeń i końcowego raportu. Opracowane wyniki przechowywane będą w dokumentacji programu i udostępniane dla organów kontrolujących oraz instytucji zainteresowanych z zachowaniem przepisów dotyczących ochrony danych osobowych.”

SESJE GRUPOWE

TEMAT: ZŁOŚĆ

Celem sesji jest:

- 1) edukacja dotycząca złości;
- 2) identyfikacja wyzwalaczy zewnętrznych i wewnętrznych;
- 3) identyfikowanie sygnałów;
- 4) nauka stosowania reduktorów złości i monitów;
- 5) uczenie uczestników grupy samokontroli gniewu.

Sesja poświęcona złości prowadzona jest w oparciu o Trening Zastępowania Agresji

ART®.

Każdy uczestnik jest trenowany w zakresie adekwatnej (nieagresywnej) reakcji na konkretne sytuacje trudne, z którymi styka się w relacjach partnerskich, w życiu codziennym z wykorzystaniem łańcucha zachowań obejmującego:

- identyfikowanie wyzwalaczy, czyli zewnętrznych sytuacji i wewnętrznych interpretacji, powodujących gniew
- identyfikowanie sygnałów, czyli wewnętrznych wrażeń, płynących z ciała, pozwalających odróżnić złość od innych emocji
- używanie monitów
- używanie reduktorów
- używanie samooceny

Metody:

- mini wykład
- burza mózgów
- rozmowa kierowana
- ćwiczenia

Narzędzia:

- kwestionariusz „Indeks złości”
- kwestionariusz „Raport kontroli złości”
- kwestionariusz „Raport Złości ABC”

TEMAT: Zjawisko przemocy.

Celem sesji jest:

- 1) zgłębienie i poszerzenie wiedzy n/t zjawiska przemocy domowej;
- 2) spojrzenie na przemoc z perspektywy osoby jej doświadczającej.

Metody:

- mini wykład
- burza mózgów
- rozmowa kierowana
- analiza przypadku
- ćwiczenia

Narzędzia:

- prezentacja multimedialna,
- kwestionariusz „Moje doświadczenia z przemocą – osoba doświadczająca i świadek”.

Sesja poświęcona zjawisku przemocy opiera się na sylwetce/profilu osoby doświadczającej przemocy, patrzenia z jej perspektywy. Każdy uczestnik będzie mógł postawić się w tej sytuacji opisać co myśli, co czuje i jak się zachowuje w roli ODP.

TEMAT: Umiejętności wychowawcze.

Celem sesji jest:

- 1) nabycie przez uczestników umiejętności wychowawczych;
- 2) modyfikowanie niepożądanych lub nieodpowiednich zachowań dziecka bez stosowania różnorodnych form przemocy;
- 3) wyrażanie przez rodzica oczekiwań i ograniczeń w taki sposób, by były one przez dziecko respektowane;
- 4) rozpoznawanie, wyrażanie i akceptowanie uczuć, a także radzenie sobie z "trudnymi" uczuciami w duchu poszanowania godności osobistej człowieka;
- 5) wspieranie procesu usamodzielniania się dziecka.

W trakcie sesji poruszana tematyka to m.in.:

- 1) akceptacja dziecka - jak wyrażać ją w sposób czytelny dla dziecka;
- 2) normy, zasady i wymagania w wychowaniu;
- 3) uczucia - jak je rozpoznawać i wyrażać;
- 4) problem kar w wychowaniu;
- 5) aktywne słuchanie;
- 6) bariery komunikacyjne.

Metody:

- mini wykład
- burza mózgów
- rozmowa kierowana
- praca w parach
- udzielanie informacji zwrotnych
- analiza przypadku
- ćwiczenia

Narzędzia:

- prezentacja multimedialna.

TEMAT: Poczucie własnej wartości.

Celem sesji jest:

- 1) poznanie swoich mocnych stron;
- 2) nauka akceptacji siebie i innych (doświadczenia innych, własne przeżycia, emocje, sposób bycia);
- 3) podniesienie jakości życia;
- 4) budowanie zdrowych relacji z innymi ludźmi;
- 5) przyjęcie odpowiedzialność za to, co uczestnik myśli o sobie.

Bardzo ważne dla naszego życia jest zdrowe poczucie własnej wartości. Sesja poświęcona temu tematowi ma na celu przybliżenie pewnych podstawowych kroków, które należy podjąć, aby dostrzec swoją wartość i niepowtarzalność. Dzięki adekwatnemu poczuciu własnej wartości staniemy się szczęśliwsi i zdolni budować dobre, satysfakcjonujące relacje z innymi.

Każda z osób uczestnicząca w programie zmierzy się z „obrazem” siebie, to znaczy z tym co w sobie akceptuje, a czego nie. Co mu się w sobie podoba, a co nie. Zidentyfikują swoje mocne i

str. 19

słabe strony. Uzyskają informacje zwrotne od innych uczestników programu. Poznają powody zaniżonej samooceny.

Metody:

- mini wykład
- burza mózgów
- rozmowa kierowana
- udzielanie informacji zwrotnych
- analiza przypadku
- ćwiczenia

Narzędzia:

- prezentacja
- tabela lubię/ nie lubię
- koło osobistej satysfakcji
- tabela obrazu siebie
- moje mocne strony

TEMAT: Komunikacja interpersonalna.

Celem sesji jest:

- 1) edukacja n/t komunikacji oraz uświadomienie znaczenia umiejętnego porozumiewania się;
- 2) uzmysłowienie negatywnego znaczenia barier komunikacyjnych na rozmówcę;
- 3) właściwe rozpoznanie oraz stosowanie komunikatów werbalnych i niewerbalnych w relacjach interpersonalnych;
- 4) rozwinięcie umiejętności aktywnego słuchania i udzielanie informacji zwrotnej.

Umiejętność prowadzenia rozmowy jest podstawą dobrej relacji w małżeństwie, rodzinie, wśród przyjaciół, z klientami oraz w pracy. W trakcie zajęć przybliżymy idee komunikacji interpersonalnej. Za pomocą ćwiczeń uczestnicy dokonają oceny swoich umiejętności efektywnej komunikacji. Każda z osób będzie miała możliwość przećwiczyć nowe umiejętności i uzyskać informacje zwrotne.

Metody:

- mini wykład
- burza mózgów
- rozmowa kierowana
- praca w parach
- udzielanie informacji zwrotnych
- ćwiczenia

Narzędzia:

- prezentacja
- ćwiczenie „rysunek na podstawie przekazu”
- ćwiczenie „Ty mówisz ja słucham”
- test umiejętności słuchana
- ćwiczenie „Parafrazowanie”
- ćwiczenie „Komunikaty Ja”

TEMAT: Emocje i uczucia.

Celem sesji jest:

- 1) edukacja dotycząca emocji i uczuć z naciskiem na te trudne, takie jak: złości, gniewu, zazdrość, wstyd, poczucie winy;
- 2) wyjaśnienie po co są, od czego zależą, co sygnalizują, czego bronią.
- 3) określenie, czy uczucia posiadają „mnie”, czy to ja panuję nad uczuciami?
- 4) dyskusja, co dzieje się, gdy uczucia biorą górę nad rozumem i wolą, jakie są konsekwencje tłumienia emocji i uczuć?;
- 5) nauczymy jak sobie radzić z emocjami i uczuciami, gdy budzą sprzeciw otoczenia, jakie są granice wyrażania uczuć, jak wyrażać gniew i złość, by nie ranić innych, jak uwolnić się od poczucia winy.

Czasem udajemy, że ich nie ma. Im bardziej próbujemy je zlekceważyć lub uciszyć, tym bardziej biorą nad nami górę. Każdy je przeżywa, ale nie każdy wie jak i co z nimi zrobić, a szczególnie, gdy stają się uciążliwe i bolesne. Z nieprzyjemnymi emocjami i uczuciami trzeba postępować mądrze i twórczo, bo są bezcenne w procesie przemiany i rozwoju, ale również niszczyć.

Metody:

- mini wykład
- burza mózgów
- rozmowa kierowana
- praca w parach
- udzielanie informacji zwrotnych
- ćwiczenia

Narzędzia:

- prezentacja
- kwestionariusz „Uczucia”
- Drama- uczucia
- kwestionariusz „Twoje uczucia jak je wyrażasz”
- kwestionariusz „Twoje uczucia jak je przeżywasz”
- ćwiczenie – „Rozpoznawanie emocji na buziach”
- ćwiczenie – „Pokaż jakie to uczucie”

TEMAT: Asertywność.

Celem sesji jest:

- 1) kształtowanie postaw asertywnych;
- 6) kształcenie umiejętności odróżniania zachowań asertywnych od agresywnych i uległych;
- 7) rozpoznawanie zachowań asertywnych;
- 8) ćwiczenie umiejętności bycia asertywnym.

Zachowania asertywne to zachowania interpersonalne, wyrażające uczucia, postawy, potrzeby, opinie i prawa danego człowieka w sposób stanowczy, bezpośredni i respektujący uczucia, postawy, opinie i prawa drugiego człowieka. Zachowania asertywne są przeciwieństwem zachowań biernych/uległych, manipulacyjnych czy nadmiernie agresywnych.

Każda z osób uczestnicząca w programie nabeździe narzędzia do asertywnej obrony granic, asertywnego reagowania na krytykę, asertywnej konfrontacji przekonań, asertywnej odmowy, analizy własnych zasobów, Informacji zwrotnych – feedback.

Metody:

- mini wykład
- burza mózgów
- psychodrama
- udzielanie informacji zwrotnych
- praca z tekstem
- ćwiczenia

Narzędzia:

- teksty – opisy sytuacji
- scenariusze scenek
- prawa asertywne
- ćwiczenia
- łańcuch skojarzeń

TEMAT: Motywacja.

Celem sesji jest:

- 1) Poszerzenie świadomości (poznanie siebie);
- 2) Empatyczne odzwierciedlanie wypowiedzi uczestnika;
- 3) Zwiększenie społecznej akceptacji;
- 4) Afirmacja wartości uczestnika;
- 5) Uznanie mądrości uczestnika;
- 6) Odwołanie do umiejętności uczestnika;
- 7) Uwolnienie emocji uczestnika.

Motywowanie do zmiany to jedno z najtrudniejszych zadań w pomaganiu osobom zaangażowanym w różne destrukcyjne zachowania. Niezależnie od tego, czy jest to nadużywanie alkoholu, palenie papierosów, branie narkotyków, objadanie się, hazard czy stosowanie przemocy – nie jest łatwo skłonić osoby uwikłane w te zachowania do podjęcia decyzji o zmianie postępowania. Aby podjąć decyzję o zmianie i ją zrealizować z sukcesem, uczestnicy muszą być przekonani, że zmiana jest dla nich ważna, przyniesie im korzyści i że są w stanie jej dokonać. Muszą też poznać nowe sposoby radzenia sobie z problemem.

Metody:

- mini wykład

- burza mózgów
- rozmowa kierowana
- praca w grupach
- dialog motywujący
- ćwiczenia

Narzędzia:

- prezentacja
- wizualizacja
- autokonfrontacja
- pogadanka
- scenki

Załączniki:

1. Wzór zaświadczenia o zgłoszeniu się do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową lub programach psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową;
2. Wzór zaświadczenia o ukończeniu programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową lub programu psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową.

WZÓR

ZAŚWIADCZENIE NR.....

o zgłoszeniu się do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową lub programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową

stwierdza się, że Pani/Pan*:

- imię i nazwisko

_____

- data urodzenia

_____

zgłosiła /zgłosił* się:

do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową:**

_____

do udziału w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową:**

_____

_____

_____

Program odbędzie się w

(nazwa podmiotu realizującego program)

_____

(adres podmiotu realizującego program)

w terminie:

_____

(miejsowość, data)

_____

(podpis starosty lub osoby upoważnionej)

_____

*Niepotrzebne skreślić.

** Właściwe zaznaczyć.

WZÓR

ZAŚWIADCZENIE NR

**o ukończeniu programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową
lub programu psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc
domową**

Stwierdza się, że Pani/Pan*:

- imię i nazwisko

_____

- data urodzenia

_____

ukończyła/ukończył*:

program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową:**

_____

_____

program psychologiczno-terapeutyczny dla osób stosujących przemoc domową:

_____

_____

realizowany w terminie:

_____

_____
(miejsowość, data)

_____
(podpis starosty lub osoby upoważnionej)

_____
*Niepotrzebne skreślić

** Właściwe zaznaczyć.